

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שלח

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כח
(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושש לבריאה

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תש"א-תשנ"ב.
יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).
שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".
מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770, על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת, בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.
ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וכיאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).
דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת "אהלי תורה", ניו-יורק.
דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל" ושיחת ש"פ שופטים ה'תשנ"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הגילוי ד"מקדש אד' כוננו ידיך" במקום זה ("שבע מאות ושבעים") שבו הוא חי ועבד ופעל עבודתו במשך עשר שנים האחרונות שלו. הסך-הכל דכל עבודתו.

ודוקא ע"י סיום העבודה בחצי כדור התחתון – "מעליך" ומגלין את כל הבנין של "מקדש אד' כוננו ידיך" כולל גם הגג של הבנין, אשר "מלך המשיח... עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר עניים הגיע זמן גאולתכם"⁵ – כל זה "מתעלה" (נפעל) על-ידי העבודה (הגבהה) של התחתון ביותר.

...כולל ועיקר – בהבאת הגאולה האמיתית והשלימה, אשר כדי שהקב"ה יפעל זאת בשלימות הוא זקוק (כביכול) להשתתפותו של כל יהודי, ודוקא נשמה בגוף, שע"י "מעשינו ועבודתינו" באה הגאולה, ונחוץ כביכול שהיהודי יסכים לזה, ויתירה מזו – שהוא ירצה ויכריז, שלא רק ש"הגיע זמן גאולתכם", אלא ישנה כבר הגאולה בפשטות. כמדובר לעיל שגאולה היא מלשון גילוי – הגילוי דאלופו של עולם ב"גולה" (שנפעל ע"י עבודת היהודי בגלות).

לזכות

החתן התי' יוסף חיים והכלה מרת הדס אסתר שיחיו

אורן

לרגל נישואיהם בשעטומ"צ, ביום כ"ד סיון,

היי תהא שנת סגולות ונפלאות

"ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות"

נדפס ע"י הוריהם

הווי"ח ר' ישראל וזוגתו מרת מזל שיחיו אורן

הווי"ח ר' רחמים הכהן וזוגתו מרת ליליאן שיחיו דואק

שבו מסופר המאורע, בפרשת בראשית, לא מצא רש"י לנכון לציין את שמות הנפילים. מדוע הוא צריך לציין זאת דוקא בפרשתנו, שבה מוזכר ענין הנפילים רק בדרך אגב?¹

כן נדרש הסבר: לגבי שמות הנפילים שנפלו מן השמים ישנן שתי דעות בדברי חז"ל: במסכת יומא⁸ נאמר, "מעשה עוזא ועזאל", וכך מובא במספר מקומות במדרשים⁹. ואילו תרגום יונתן¹⁰ אומר, "שמחזאי ועזאל", וכן נאמר במסכת נדה¹¹: "סיחון ועוג בני אחיה בר שמחזאי". ורש"י מפרש שם: "שבא משמחזאי ועזאל"¹², וכך מובא במקורות נוספים¹³.

מדוע אפוא בוחר רש"י דוקא בדעה שמחזאי ועזאל, ולא ב"עוזא ועזאל"¹⁴?

ב. נפלו – מן השמים או מן העולם

בנוסף לתוספת ברש"י כאן לגבי שמות הנפילים, יש, לכאורה, שינוי בפירוש רש"י לגבי עצם ביאור המילה "נפילים":

בפרשתנו מבאר רש"י, "שנפלו מן השמים", ואילו בפסוק⁵, "הנפילים היו בארץ" מבאר רש"י¹⁵, "על שם שנפלו והפילו את העולם", שהמשמעות הפשוטה של "נפלו" היא¹⁶,

(7) ומובן שאין לומר, דמאחר שהכתוב (לעיל פסוק כב) הודיע שמות הענקים שראו, מוכרח רש"י לכתוב שמות של הנפילים הראשונים. וראה רשב"ם ורמב"ן כאן.

(8) טו, ב – וכן נעתק בהד"ה בפרש"י שם.

(9) דב"ר ספי"א. וז"א לו, א. ועוד.

(10) בראשית שם.

(11) טא, סע"א.

(12) ולכאורה משמע שכן – עזאל – גרים בש"ס שם,

ולא לאפשי מחלוקת. וראה גם בעה"ט בראשית שם.

(13) יל"ש בראשית שם (רמז מד).

(14) ולהעיר שבפרש"י אחרי (טו, ח) מפרש "עזאל" –

"הר עז כו" (ע"פ דעות הראשונות ביומא שם), ולא כתנא

דבי ר"י (ביומא שם), שמכפר על מעשה עוזא ועזאל"

(והטעם י"ל כי אינו ע"ד הפשט כלל).

(15) ע"פ ב"ר ספכ"ו.

(16) כמ"ש בס' זכרון, רא"ם, גו"א ועוד שם. וכ"כ

ביפ"ת (השלם) לב"ר שם. פי' מהר"ז שם. ועוד.

א. הנפילים בני ענק מן הנפילים

בפרשתנו מסופר על חטא המרגלים, על הדיבה שהוציאו על הארץ¹. ובין דברי דיבתם הם אמרו, "ושם² ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם".

רש"י מצטט את המילה "הנפילים" ומפרש: "ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש".

ומסבירים המפרשים³, שרש"י רוצה ליישב את הקושי על כפילות הלשון "נפילים" בפסוק זה – "הנפילים.. מן הנפילים"⁴, והוא מסביר, שלשתי הפעמים שבהן מופיעה המילה "נפילים" יש משמעויות שונות: בפעם הראשונה משמעות המילה "נפילים" היא – "ענקים", כפי שמבאר רש"י בפרשת בראשית⁵ ש"נפילים" – "בלשון עברית לשון ענקים הוא", ובפעם השנייה – "בני ענק מן הנפילים" – המשמעות היא "מלשון נפילה שנפלו מן השמים", והסבר הפסוק הוא, שהם ראו את הענקים אשר היו צאצאים, מאותם שנפלו מן השמים שהם שמחזאי ועזאל".

אך יש להבין (בנוסף לקושי על הסבר זה, כדהלן בסעיף ג): מדוע חשוב לדעת בפשוטו של מקרא (א) שהנפילים שנפלו מן השמים נקראו שמחזאי ועזאל, ו(ב) שנפילתם היתה "בימי דור אנוש"⁶?

יותר מכך תמוה: בפסוק "הנפילים היו בארץ", בפרשת בראשית, אין רש"י מפרט את שמותיהם של הנפילים, ותמוה: אם במקום

(1) יג, לב.

(2) שם, לג.

(3) רא"ם. ועוד.

(4) ועוד שאין טעם לומר ושם ראינו את הנפילים מן

הנפילים (רא"ם שם).

(5) ד.

(6) ועוד: בפרש"י בראשית שם (ד"ה בימים ההם) כ'

"בימי דור אנוש ובני קין" – וכאן משמית רש"י, ובני קין"

(וברמב"ן בראשית שם מעתיק מרש"י רק "בימי דור

אנוש").

דעם גאַנצן בנין פון „מקדש אד' כוננו ידוך“, ביז אויך דעם גג של הבנין, וואָס „מלך המשיח . . עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם“⁵ – ווערט דאָס אַלץ „אויפגעהויבן“ (אויפגעטאַן) דורך דער עבודה (הגבהה) פון דעם תחתון ביותר.

... כולל ועיקר – אין ברענגען די גאולה האמיתית והשלימה, וואָס כדי דער אויבערשטער זאָל דאָס דורכפירן בשלימות דאַרף ער (כביכול) האָבן די השתתפות פון יעדער איד, און דוקא אַלס נשמה בגוף, אַז דורך „מעשינו ועבודתנו“ קומט די גאולה, און מ'דאַרף כביכול אַנקומען אַז דער איד זאָל מסכים זיין, און נאָכמער – ער זאָל וועלן און מכריז זיין, אַז ניט נאָר וואָס „הגיע זמן גאולתכם“, נאָר ס'איז שוין דאָ די גאולה בפשטות, כמדובר לעיל אַז גאולה איז מלשון גילוי – דער גילוי אלופו של עולם אין „גולה“ (וואָס ווערט דורך דער עבודה פון אַ אידן אין גלות).

(משיחת יום ב', כ"ח סיון תנש"א)

(5) ילקוט שמעוני ישעי' רמז תצט.

ויש לומר. שכשם שזהו בנוגע לכללות ענין הגלות וגאולה. כך הוא גם בנוגע להמקום פרטי שנמצאים בו ב"חצי כדור התחתון" – שהיות שזהו (ה"מקדש מעט")¹ המקום ששם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו קבע את מקומו, כהמקור להפצת המעינות חוצה בכל העולם כולו. הרי דוקא במקום זה וממקום זה נפעלת הגאולה ובנין בית המקדש השלישי, "מקדש אד' כוננו ידוך".²

דאף-על-פי שמקומו בארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, על הר הקודש – אבל מכיון שזה נפעל על-ידי "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"³, ובפרט בסיוס של זמן הגלות ע"י העבודה ד"פוצו מעינותיך חוצה" – הרי יש כבר במקום זה, ודוקא במקום זה, כל ההכנה כולה לה"מקדש אד' כוננו ידוך".

עד שתיכף ומיד נמשך במקום זה הגילוי של "מקדש אד' כוננו ידוך" – שהרי זהו מה ש"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו יכול לתבוע ולהביא בפועל, שלכל ראש בא

שנאבדו מן העולם. בדומה לביטוי „הפילו את העולם“ המופיע בפירושו רש"י מיד לאחר מכן. יש המפרשים¹⁷, שכוונת רש"י שם היא ש„נפלו מן העולם“¹⁸ רצה לומר מן העולם העליון שהם שמים“, כפי שמפרש רש"י בפרשתנו „שנפלו מן השמים“. אך לכאורה קשה לקבל פירוש זה, שהרי אין לכך אפילו רמז בלשון רש"י, ולהיפך, כאמור לעיל, רש"י מתבטא ברצף בשני הביטויים, שנפלו והפילו את העולם“¹⁹.

ותמוה ביותר: מדוע משנה רש"י מפירושו בפרשת בראשית, ואומר כאן פירוש חדש „שנפלו מן השמים“?

שהרי גם לפי הפירוש „שנפלו והפילו את העולם“ מובן כיצד ההדגשה „מן הנפילים“ מטילה פחד על ישראל²⁰, ובמיוחד לפי הפירוש השני של רש"י שם¹⁵ על המילים „אנשי העם“ – „אנשי שמוון ששמונו את העולם“.

יותר מכך: השינוי בפירוש רש"י על המילה „נפילים“ יש לו משמעות לא רק לגבי אופן נפילתם (אם נפלו מן העולם או נפלו מן השמים), אלא גם לגבי מהותם של „הנפילים“:

לפי פירוש רש"י בפרשת בראשית, היו ה„נפילים“ בני אדם, ללא קשר למלאכים ולשמים, אשר „נפלו והפילו את העולם“ עקב חטאיהם. וכך מפרש רש"י בפירושו הראשון והעיקרי²¹ בפרשת בראשית

17 נחלת יעקב (הובא בשפ"ח) בראשית שם.

18 לשון המדרש שם.

19 ולהעיר שרש"י משמיט ענין הג' (בב"ר שם) „ושמלא את העולם נפלים כו“.

20 ועוד ועיקר: עצם הענין שהענקים מתייחסים לנפילים הקדמונים דפ' בראשית ש, המה הגבורים אשר מעולם (בראשית שם) יש בו כדי להפחיד את בני" (ראה רמב"ן כאן בסופו).

21 משא"כ בפ' הב' שם „הם השרים* הוולכים בשליחותו של מקום אף הם היו מתעריבים בהם“.

אבל להעיר (נוסף ע"ז שבכת"י רש"י אהדים (שתח"י) ליתא. וראה גם רש"י עה"ת הוצאת בערלינער): (א) ההמשך בפרש"י „כל אלקים שבמקרא לשון מרות כו" קאי (לכאורה) על פירוש הראשון** (אבל ראה לבוש שם). (ב)

* וראה רש"י עה"ת הוצאת בערלינער שיש גירסא „שדים“.

** ובא' מכת"י רש"י (שתח"י) ענין זה (כל אלקים כו') בא לפני „ד"א“.

שם²² את המילים „בני אלקים“ – לא מלאכים²³, אלא „בני השרים השופטים“. ואילו לפי פירושו רש"י בפרשתנו – „שנפלו מן השמים“ – היו הנפילים מלאכים.

ותמוה ביותר: מדוע מחדש רש"י פירוש חדש למילה „נפילים“?

ג. „נפילים“ מסוג שונה לחלוטין

ויש לומר, שההסבר לכל זאת הוא:

בפירושו בפסוקנו אין כוונת רש"י כל כך לתרץ את הכפילות בפסוק „הנפילים .. מן הנפילים“,

כי, בראש ובראשונה, כפילות הלשון „נפילים“ כשלעצמה אינה מפליאה כל כך, שהרי אנו מוצאים פעמים רבות שהתורה כופלת את לשונה לשם הדגשה²⁴,

[בדומה לתואר „צדיק בן צדיק“²⁵, הבא להדגיש את גודל הצדקות של הבן, וכך בענייננו, ההכפלה „נפילים (ענקים) .. מן הנפילים“ מדגישה זאת יותר, ומגבירה את ההפחדה של ישראל, ומשום כך אין הכרח לומר שהמשמעות של שתי הפעמים „נפילים“ שונה בכל פעם],

ובנוסף לכך, אם הקושי הוא על כפילות הלשון „נפילים“, צריך היה רש"י לצטט ב„דיבור המתחיל“ גם, ובעיקר, את המילים „מן הנפילים“, שהן יוצרות את ההכפלה –

אלא שאלתו של רש"י היא: בפסוקים הקודמים מסופר כיצד תיארו המרגלים את עוצמתם של יושבי הארץ – „אפס כי עז העם... והערים... וגם ילידי הענק ראינו

גם בפירוש זה לא כתב רש"י (כפדר"א פכ"ב. ועד"ז שם פ"ו), „מלאכים“ אלא „שרים“. ולהעיר מראש"ע בראשית שם. ואכ"מ.

(22) ה, ב. – שמוה מוכן שכ"ה הפירוש גם בפסוק ד שם. כדעת הפדר"א שם.

(24) ולהעיר מפרש"י (לך יד, ז'): בארות בארות, בארות הרבה. – אלא שבנדודי אין הכוונה שהוא כפל (כמו „בארות בארות“), אלא דוה שהמרגלים חדשו והודיעו „הנפילים .. מן הנפילים“, שמוצאם מנפילים, היתה הדגשה יתירה ב„ענקיות“ שלהם – שגם אבותיהם היו ענקים – בכדי להוסיף בהתפחדה כו'. (25) רש"י תולדות כה, כא.

שם²⁶. ומתעוררת השאלה: מה חידשו המרגלים כאן, ב"וויציאו דיבת הארץ", לעומת דבריהם הקודמים, וגם ילידי הענק ראינו שם²⁷, מלבד הוספת התואר, "נפילים"²⁸?

ומפרש רש"י, שבמילה, "נפילים" הכוונה היא ל"ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמיים", ובכך מובן שהמרגלים הוסיפו כאן ענין חדש לגמרי: אין מדובר כאן כלל אפילו על "ילידי הענק" שהוזכרו לפני כן, אשר עליהם נאמר בפרשת בראשית, הנפילים היו בארץ²⁹ – כלומר, אנשים, אשר הפחד מהם הוא רק מפני היותם גדולים וגבוהים בקומתם, ענקים – אלא הכוונה היא לסוג אחר לחלוטין של "נפילים", אלה הם אמנם ענקים, אך מסוג של צאצאי מלאכים, שנפלו מן השמיים.

ד. "שנפלו מן השמים" – מענה לטענת כלב

וזהו הטעם לכך שהמרגלים אמרו זאת דוקא כאן, ב"וויציאו דיבת הארץ", כי הדבר קשור עקב האירוע שהתרחש בזמן שבין דבריהם הקודמים, לבין דבריהם אלו:

התורה מספרת, שכאשר סיימו המרגלים את דבריהם על עוצמת יושבי הארץ, לאחר מכן, ויהס כלב את העם... ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה³⁰, וכפי שמפרש רש"י, שכלב השתיקם, וסתר את טענת המרגלים, ש"עז העם...", באומרו שמשא הראה נסים גדולים ביותר, שלמעלה מן הטבע לגמרי – "והלא קרע לנו את היים והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו", ולכן "עלה

אך בכך לא יכלו המרגלים להסתפק. כי כיצד ייתכן שיתקבל על דעתם של בני ישראל, אשר ראו את כל הניסים, שיש מציאות של "חזק הוא ממנו" (כלפי מעלה).

לפיכך הוסיפו המרגלים ענינים חדשים – "וויציאו דיבת הארץ..." – שנותנים, כביכול, מקום למציאות של "חזק הוא..." כלפי מעלה³⁴.

וזו היתה כוונתם של המרגלים בהוסיפם, ושם ראינו את הנפילים...": הם לא התכוונו לעוצמה מצד הגודל הגופני. כענקים – כי, כפי שמוכן בפשטות, אין לגובה גשמי שום עוצמה לעומת "מעלה"³⁵ – אלא, הם התכוונו לתוקף ולחוזק מיוחדים הרמוזים במילה "נפילים": "ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמיים". שלא היו אלה סתם "ענקים", אלא צאצאים של מלאכים, שנפלו מן השמים, ומשום כך ביכולתם למרוד נגד שמים כו'.

ה. ההוכחות מ"בימי דור המבול"

אך אצל "בן חמש למקרא" בכל זאת עדיין אין מובן (א) כיצד ייתכן שמלאך ימרוד בקדוש־ברוך־הוא³⁶. (ב) כיצד ייתכן שמלאך

כת.

ויש לומר, אַז כשם ווי דאָס איז בנוגע צו כללות ענין הגלות וגאולה, אַזוי איז דאָס אויך בנוגע צו דעם מקום פרטי וואו מ'געפינט זיך אין "חצי כדור התחתון" – אַז היות אַז דאָס (דער "מקדש מעט") איז דער אָרט וואו כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו האָט קובע געווען מקומו, אַלס דער מקור אויף הפצת המעינות חוצה בכל העולם כולו, ווערט דוקא אין און פון דעם אָרט אויפגעטאָן די גאולה און בנין בית המקדש השלישי, "מקדש אד' כוננו ידיך"²,

דאע"פ אַז מקומו איז אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, על הר הקודש – איז אָבער וויבאלד אַז דאָס ווערט אויפגעטאָן דורך "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"³, ובפרט אין סיום פון זמן הגלות דורך דער עבודה פון "יפוצו מעינותיך חוצה" – האָט מען אין דעם אָרט, און דוקא אין דעם אָרט, די גאַנצע צוגעגרייטקייט צום "מקדש אד' כוננו ידיך",

ביז אַז תיכף ומיד ווערט אין דעם אָרט דער גילוי פון "מקדש אד' כוננו ידיך" – וואָס דאָס קען דאָך כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו מאַנען און אויספירן, אַז צום אַלעם ערשטן ווערט דער גילוי פון "מקדש אד' כוננו ידיך" אין דעם אָרט ("זיבן הונדערט און זיבעציק") וואו ער האָט געלעבט און געטאָן עבודתו במשך עשר שנים האחרונות שלו, דער סך־הכל פון כל עבודתו.

און דוקא דורך דעם סיום העבודה אין חצי כדור התחתון, ביז אין דעם תחתון תחתון ביותר – "הויכט מען אויף"⁴ און מ'איז מגלה

26 יג, כה.

27 ראה גם משכיל לדוד כאן ד"ה ענק.

28 ברמב"ן כאן (בסופו), ועתה חזרו? הפליג להם בחזקת הענקים.. לקרא אותם נפילים.. והם מן הנפילים הקדמונים אשר שמעתם עליהם כו'. אבל (א) לכאורה פרט זה (והם מן הנפילים הקדמונים) אינו הפלגה כ"כ בחזקת שלהם. (ב) ועיקר: בפסוק הא' של הוצאת דיבת הארץ נאמרו רק דברים חדשים לגמרי (ארץ אוכלת יושבי' גו' וכל העם גו'), וכפרש"י – נעתק לקמן הערה (34), ולכן מסתבר שגם בפסוק זה יש דבר חדש לגמרי.

29 ועפ"י יתרוץ (עכ"פ יומתק) זה שרש"י לא הביא כאן (כרשב"ם ורמב"ן) הקרא ד' הנפילים היו בארץ.

30 שם, ל.

31 ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 89 ואילך.

32 שם, לא.

33 ראה גם לבוש על פרש"י שם.

34 ולכן הדגישו ב"דיבת הארץ" (שם, לב) דברים בלתי טבעיים: ארץ אוכלת יושבי' – בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים (רש"י). וכל הננס אשר ראינו בתוכה אנשי מדות (גדולים וגבוהים. רש"י).

35 להעיר מנה יא, ה וכפרש"י שם, א. רש"י (חקת כא, לד. דברים ג, ב) בנוגע לעונ.

36 ברש"י יומא שם, "מלאכי חבלה" – אבל (בפשטות)

1 יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

2 בשלח טו, יז.

3 תניא רפ"ז.

4 ראה תו"א בראשית ד, א. וראה לקו"ש ח"ח ע' 33.

הוספה

בשורת הגאולה

כז.

הפצת המעיינות דפנימיות התורה (,סתים" שבתורה, שעל ידה נעשית האחדות ד,סתים" דישאל עם ,סתים" דקוב"ה) חוצה, עד לחוצה שאין חוצה הימנו, כפי שנתחדש במיוחד בדורנו זה גם ובמיוחד בחצי כדור התחתון (שבו לא הי' הגילוי דמ"ת²), שבו נקבע מושבו של נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, משה שבדורנו, ומשם מופצים המעיינות בכל קצוי תבל ממש, ובמשך יובל שנים (,עולם"), אשר, ע"י ההוספה בהפצת המעיינות חוצה (שכבר היתה באופן ד,די והותר"), דע את אלקי אביך⁵, ,לדעתך, זוכים" תיכף ומיד ל,אותו הזמן . . (ש)לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם, שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

(משיחות ש"פ שלח, מבה"ח תמוז תנש"א)

- 1) ראה זח"ג עג, א. לקרית ויקרא ה, ג. נצבים מו, א. ובכ"מ.
- 2) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' שלא. וש"נ.
- 3) כולל ובמיוחד בענין שהזמן גרמא, יובל שנים לכ"ח (,כח") סיון (שמתברך מיום הש"ק זה) – ראה בארוכה שיחת כ"ח סיון (סה"ש תנש"א ע' 635 ואילך).
- 4) קידושין טו, א. מכילתא ופרש"י משפטים כא, ו. – ולהעיר גם מלקרית פרשתנו מב, ד ואילך.
- 5) דה"א כח, ט. וראה תניא קריא קנו, ב. ובכ"מ.
- 6) כהבטחת מלך המשיח להבעש"ט – במענה לשאלתו אימת אתי מר – כשיפוצו מעיינותיך (דהבעש"ט) חוצה (אגה"ק דהבעש"ט – כשי"ט בתחלתו).
- 7) רמב"ם בסיום וחותם ספרו, ,משנה תורה".
- 8) ישע"י יא, ט.

לקו"ט

יכול אפילו להיות כוח כלשהו כדי למרוד נגד הקדוש-ברוך-הוא^{36*}.

משום כך מוסיף רש"י ש,נפלו מן השמים בימי דוד אנוש, ועל ידי כך מתורצים שני ענינים:

א) על דוד אנוש נאמר בתורה³⁷, ,אז הוחל לקרוא בשם ה". וכפי שמפרש זאת רש"י ,לקרוא את שמות האדם .. בשמו של הקדוש-ברוך-הוא לעשותם אלילים...", ,ומובן, שגם נפילת המלאכים מן השמים בדור ההוא קשורה למרידה נגד ה'.

ב) כיון שהנפילים הם צאצאי המלאכים ,שנפלו מן השמים בימי דוד אנוש, הרי הם לא אבדו על ידי המבול³⁸. כלומר, למרות שמי המבול באו מ,ארוכות השמים נפתחו³⁹, גשם מן השמים⁴⁰, רותחין⁴¹, ועל ידם ,וימח את כל היקום⁴², בכל זאת מבול זה לא פגע בצאצאיהם של הנפילים, וזוהי הוכחה לכך, שעוצמתם כה רבה עד שאפילו עונש מן השמים לא פגע בהם, כי כך רצה הקב"ה⁴³.

1. ,שמחזאי ועזאל"

לפי זה יובן מדוע מצייין רש"י את שמות הנפילים – ,שמחזאי ועזאל" – כי על ידי כך מודגש יותר, ,כוחם" למרוד נגד ה'.

גם אלו הם בשליחותו של מקום (וראה רש"י בראשית ג, כד).

^{36*} להעיר מרש"י וירא יט, כב.

³⁷ בראשית ד, כו.

³⁸ ראה רש"י לך יד, יג (לפי מדרשו. ובמקומו (דברים ג, יא) מפרש רק לפשוט), ,עוג שפלט מדוד המבול". – וראה פני דוד (להחיד"א) פרשתנו כאן (בשם הרי"ד) שהענינים (דפרשתנו), ,מבני עוג יצאו" (ונולדו לאחר המבול).

ולהעיר מראב"ע כאן ד,מ הנפילים" הוא ע"ד מ"ש בבראשית שם, ,וגם אחרי כן גו", שלפי הראב"ע (משא"כ לפרש"י) שם, היינו שנמלטו ,אחר המבול" (ראה רמב"ן שם). וראה רמב"ן פרשתנו יג, כב (בנוגע לאחימן גו' וארבע. ולהעיר מרש"י ח"ש כג, ב). ועוד. ואכ"מ.

³⁹ נח ו, יא.

⁴⁰ שם ח, ב.

⁴¹ סנהדרין קח, ב. ועוד. – אבל ראה השקו"ט אם כ"ה שיטת רש"י בפירושו עה"ת (לקו"ט ח"ה [המתורגם] ע' 51 הערה 32. ח"י ע' 35 ובהערה 46 שם).

⁴² נח ו, כג.

⁴³ ראה עדי"ז אלשיך פרשתנו כאן. וראה הערה 38.

שלח

שיחות

על הנפילים בפרשת בראשית⁵ נאמר, ,אנשי השם", ורש"י מפרש על כך ,אותם שנקבו בשמות .. שנקבו על שם אבדן, שנמחו והותשו", כלומר, בשמות הנפילים נרמזת מהותם.

וכך בעניננו, שהשמות ,שמחזאי ועזאל" רומזים למהותם – ורש"י אינו צריך לבאר משמעות זו, כי היא מתבססת על הפירוש הפשוט של השמות:

,,שמחזאי" מורכב משתי מילים – ,שם חזאי". כלומר, שכאשר חוזים בו רואים שממה – ,שם" הוא מלשון ,שממה", וכפי שרש"י מפרש בפירושו השני על אנשי השם – ,אנשי שממון ששממו את העולם".

גם השם ,עזאל" הרי בנוסף לכך שהוא מצביע על עזותו של המלאך, הוא מזכיר את השם ,עזאל", שעליו כבר למדו בפרשת אחרי⁴⁴, אשר רש"י מפרשהו, ,הר עז וקשה צוק גבוה", שאין זה חוץ רגיל, אלא של מקום, ,עז וקשה", שהוא מקום שממה – לא מן הישוב.

השמות של שני המלאכים מצביעים על כך שמהותם היא חוץ והבאת שממה וחורבן לעולם לשחת הארץ⁴⁵, להיפך מהברית עם נח לאחר מכן, ורצונו של הקדוש-ברוך-הוא, שיתקיים ישוב העולם.

2. ,ענק – שמעניקים חמה בקומתן"

לפי האמור לעיל יובנו יותר פירושי רש"י על המילים שבהמשך הפסוק ,... ונהי בעינינו כהגבים וכן היינו בעיניהם":

על המילים ,וכן היינו בעיניהם" מפרש רש"י ,שמענו אומרים זה לזה נמלים⁴⁶ יש בכרמים כאנשים", ולאחר מכן מצטט רש"י את המילה ,ענק" ומפרש ,שמעניקים חמה בקומתן".

אין מובן: א) מדוע צריך רש"י לחפש פירוש

⁴⁴ טו, ח.

⁴⁵ נח ט, יא. – היפך בריאתה שהי' באופן כי טוב מאד וציווי השם מלאו את הארץ וכבשوها.

⁴⁶ בראשית כ' וצ"ל ,הגבים". וראה בארוכה השקו"ט במפרשי רש"י.

ח. טענת המרגלים – „ארץ אוכלת יושביה“

מיינה של תורה שבפירוש רש"י זה:

התוספת שמביא רש"י, שבאומרם, ושם ראינו את הנפילים... התכוונו המרגלים למלאכים, שנפלו מן השמים – מתאימה לתוכנה של טענת המרגלים, כפי שהיא מוסברת בפנימיות התורה.

ידוע ביאורו של אדמו"ר הזקן⁵³ על חטא המרגלים, שמחשבתם – אי-רצונם להיכנס לארץ ישראל – נבעה מרצונם להישאר במדבר, אשר שם נמנעו מהם סדרות פרנסה, והיו מנותקים מהתעסקות בגשמיות העולם, ויכלו להתמסר לחלוטין לעבודה הרוחנית. ולעומת זאת, כניסתם לארץ ישראל, ארץ נושבת⁵⁴, שבה יהיה עליהם לנהוג באופן של „שש שנים תזרע שדך...“⁵⁵, תפגע בעבודתם הרוחנית.

טעותם היתה בהנחתם, שרוחניות וגשמיות הן בהכרח סותרות זו לזו, ואי אפשר לעסוק בעניינים גשמיים ולהיות קשורים בו בזמן ברוחניות.

וזה היתה כוונת המרגלים באומרם „ארץ אוכלת יושביה“ – שאם „מתיישבים“, מתעסקים בענייני הארץ, נעשים „אכולים“ ושקועים בטרדות ענייני הארץ, „אוכלת יושביה“.

לפי זה מובנים דבריהם בהמשך, ושם ראינו את הנפילים... „וכפירוש רש"י שהכוונה היא ל,מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש: כמסופר בהרחבה בדברי חז"ל⁵⁶, הרי מלכתחלה הם ירדו בכוונה לשם שמים, אך לא הצליחו להתגבר על החומריות ועל נסיונות העולם הזה, ונפלו מדרגתם. למרות מעלתם העצומה בהיותם בעולמות העליונים, הרי בירידתם למטה לא יכלו להישאר בדרגתם הקודמת,

(53) לקו"ת ריש פרשתנו (ע"ש). דרמ"צ קפא, א ואילך. ועוד. וראה לקו"ש ח"ד פ' שלח. ובכ"מ.
(54) ל' הכתוב – בשלה טו, לה.
(55) ר"פ בהר.
(56) ראה באריכה יל"ש בראשית שבעה ע"ב. ועוד.

למילה „ענק“? ב) אם הדבר בכל זאת הכרחי, מדוע אין רש"י אומר זאת לפני כן⁴⁷, על הפסוק⁴⁸, „וגם ילידי הענק ראינו שם“? ג) מדוע מפרש רש"י את המילה „ענק“ לאחר פירושו על המילים, „וכן היינו בעינינו“? להיפך מהסדר בפסוק⁴⁹ – „בני ענק .. ונהי בעינינו .. וכן היינו בעינינו“?

ההסבר לכך הוא:

כאשר מדובר על ענקים רגילים, אנשים גבוהים. הרי לא ייתכן לומר שאנשים בגובה ממוצע נראים לגביהם כ„נמלים“ (יש בכרמים). כי יחסי הגבהים בין ענק⁵⁰ לבין אדם רגיל (שגובהו שלש אמות⁵¹) אינו דומה כלל ליחס שבין אנשים לבין נמלים. ולכן, דוקא לאחר שרש"י מפרש „שמעתי אומרים זה לזה נמלים...“, הוא צריך לבאר כאן את משמעות המילה „ענק“ – „שמעניקים חמה בקומתן“.

וזהו ההבדל, שנתבאר לעיל, בין שני הפסוקים: בפעם הראשונה כשאמר, „וגם ילידי הענק ראינו שם“ התכוונו לענקים רגילים. ורק כאן, כאשר מדובר על „נפילים“.. שנפלו מן השמים, הרי אלו ענקים אשר „מעניקים חמה בקומתן“⁵², אשר משום כך „ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם“.

(47) כמו שהקשה בשפ"ח. קיצור מורחי (בשם מהר"ן).
(48) יג, כח. ולפנ"ו (שם כב) ושם ג' ילידי הענק.
(49) ראה דבק טוב. קיצור מורחי שם. – ובס' זכרון „לפי דעתי חלוק סופרים הוא זה“.
(50) אפילו עוגי* (שע"פ הרמז) אשר בפרש"י שבס"פ חוקת (ע"פ ברכות נד, ב) – היו עד קרסוליו רק שלשים אמה – וראה דברים ג, יא): באמת איש, ובפרש"י וכו' שם.
(51) בפרש"י בפסוק שלפנ"ו (ד"ה אנשי מדות) כגון גלית גבוהו שש אמות חרות (אבל לא קאי ב„ענק“ אלא ב„אנשי מדות“, שזה ה' אצל „כל העם גו'“).
(52) ראה רש"י בשלה טו, כט: ג' לגופו כו'.
(53) ולהעיר שזה מורה ג"כ על כחם בשמים – מעניקים חמה כו'.

אלא, להיפך, נגרמה להם נפילה עצומה מדרגתם.

ובדומה לכך טענו המרגלים לגבי בני ישראל: אמנם, במדבר הם בדרגה גבוהה, מנותקים מענייני העולם, כמלאכים, אך הכניסה לארץ ישראל תגרום להם לנפילה ולירידה מדרגתם.

ט. „חפץ בנו ה“

ועל כך השיבו יהושע וכלב⁵⁷: „אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ הזאת... אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם... וה' אתנו“⁵⁸ –

אמנם, ירדת המלאכים למטה, לגשמיות העולם, גורמת להם נפילה מדרגתם – נפילים, אך בני ישראל שונים⁵⁹, כי „חפץ בנו ה“, חפצו ותענוגו של הקדוש-ברוך-הוא בישראל ובעבודתם למטה. ולכן יש לישראל כוחות נעלים הרבה יותר מן המלאכים. נשמת ישראל

(57) ראה הנסמך בהערה 53.
(58) פרשתנו יד, ח"ט.
(59) ראה לקו"ת ברכה צת, סע"א. ובכ"מ באריכה.

היא „חלק אלוהה ממעל ממש“⁶⁰, ישראל וקודש-א-ברך-הוא כולא חד כביכול, ולכן יש לישראל את כוחו של הקדוש-ברוך-הוא ויכולתו לחבר שני הפכים, גשמיות ורוחניות גם יחד, בהגברת⁶¹ הרוח, והצורה שבגשם עצמו.

עד כדי כך, שיהודי מסוגל, בנוסף להיותו קשור לרוחניות גם בהימצאו בגשמיות העולם. לפעול יותר מכך. ביכולתו לשנות את גשמיות העולם עצמו ולהופכו דירה לה' יתברך.

ועל כך אמרו יהושע וכלב „אם חפץ בנו ה' והביא אותנו...“, שכיון ש„חפץ בנו ה“, לכן אל לישראל לירא מעם הארץ, ויותר מכך – „לחמנו הם“: לא זו בלבד שלא ייוצר מצב של „ארץ אוכלת יושביה“, אלא להיפך, „לחמנו הם“ – ישראל יבררו ויזככו את עם הארץ, הם יהיו בעלי בית על הארץ וישנו אותה, ויעשו ממנה דירה לו יתברך.

(משיחות ש"פ שלח תשמ"ב)

(60) תניא רפ"ב.
(61) ועיין תניא פל"ב „נמאס כו' טפלה כו' ולהעלות .. על כו'“. ואכ"מ.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ייה"ר שעי" קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ה)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד